

УДК 332.021:330.342.146 (477)

С-14

**Науковий редактор:**

академік НАН України, доктор економічних наук,  
професор *М.І. Долішній*

**Рецензенти:**

Член-кореспондент НАН України, доктор економічних наук,  
професор *Е.М. Лібанова*  
доктор економічних наук, професор *В.І. Куценко*  
доктор економічних наук, професор *В.І. Єлейко*

**Садова У. Я.**

Соціальна політика в Україні: регіональні дослідження і перспективи розвитку:  
Монографія. – Львів: ІРД НАН України, 2005. - 408 с.

У монографії висвітлено сучасні теоретичні, методологічні та прикладні засади формування й реалізації соціальної політики в Україні на шляху реалізації європейського вектору соціальних реформ, з'ясовано її регіональні особливості. Акцентовано увагу на значенні міждисциплінарного підходу, концепції соціальності у формуванні інструментарію вивчення регіональної соціальної політики. Значне місце відведено оцінці ролі державних та недержавних структур у розбудові громадянського суспільства, вказано на проблеми їх інституалізації. Запропоновано модель соціального паспорту територіальних суспільних систем як геоінформаційної бази даних соціальних реформ. Розвинуто концептуальні й прикладні положення моніторингу стану, факторів, індикаторів реагування регіональної соціальної політики.

Обґрунтовано гостру потребу підвищення ефективності механізму реалізації регіональної соціальної політики. Запропоновано концепцію ефективізації політики та приведено методику оцінки рівня. Вказано на перспективи темпологічної парадигми у розвитку адміністративного менеджменту у соціальній сфері. Приведено проект концепції регіональної соціальної політики.

Призначена для науковців, економістів, соціологів і політологів, керівників та практичних працівників органів державного управління.

*Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту  
регіональних досліджень НАН України  
протокол №1 від 12 грудня 2005р.*

ISBN 966-02-4201-8

© Садова У.Я., 2005

Національна академія наук України  
Інститут регіональних досліджень



## ЗМІСТ

<b>ВСТУП</b> .....	8
<b>РОЗДІЛ I. Теоретико-методологічні засади регіональних досліджень соціальної політики</b> .....	12
1.1. Роль історико-генетичного підходу у формуванні та реалізації регіональної соціальної політики в Україні .....	12
1.2. Міждисциплінарні передумови розвитку регіональних досліджень соціальної політики .....	26
1.2.1. Концепція соціальності і її роль у формуванні та розвитку регіональної соціальної економіки та політики .....	28
1.2.2. Геосферний підхід як методологічна складова розвитку досліджень регіональної економіки та політики .....	33
1.2.3. Моделі соціальних процесів як складова методології досліджень регіональної соціальної політики .....	47
1.3. Понятійно-термінологічний інструментарій дослідження РСП: до проблем формування і розвитку .....	52
1.4. Наукові основи дослідження регіональної соціальної політики .....	72
<b>Висновки до розділу I</b> .....	90
<b>Література до розділу I</b> .....	94
<b>РОЗДІЛ II. Структура та суб'єкти регіональної соціальної політики</b> .....	104
2.1. Типологічні форми регіональної соціальної політики .....	107
2.1.1. Секторальний (сферний) тип регіональної соціальної політики .....	108
2.1.2. Територіально-державний тип регіональної соціальної політики та його особливості .....	114
2.1.3. Демографічний тип регіональної соціальної політики .....	120
2.2. Суб'єкти регіональної соціальної політики: види та інституалізація їх розвитку в Україні .....	123
2.2.1. Інституалізація як вектор розвитку суб'єктів регіональної соціальної політики .....	126
2.2.1.1. Центральний уряд як інститут регіональної соціальної політики .....	132
2.2.1.2. Місцеві органи управління як інститут регіональної соціальної політики .....	139
2.2.1.3. Сім'я як інститут регіональної соціальної політики .....	147
2.2.1.4. Місцевий ринок як інститут регіональної соціальної політики .....	154
2.3. Фактори інституалізації суб'єктів регіональної соціальної політики в Україні .....	155
2.3.1. Неприбуткові організації як суб'єкти РСП: територіальні особливості їх розвитку в Україні .....	156
2.3.2. Соціальна відповідальність бізнесу як джерело інституалізації РСП в Україні .....	171
<b>Висновки до розділу II</b> .....	183
<b>Література до розділу II</b> .....	186

<b>РОЗДІЛ III. Аналіз регіональної соціальної політики і його методичне забезпечення</b> .....	190
3.1. Традиційні підходи до аналізу регіональної соціальної політики: суть та характерні ознаки .....	192
3.2. Локалізація цілей соціального розвитку як інструмент регіональної соціальної політики .....	212
3.3. Соціальний паспорт території як геоінформаційна складова моніторингу регіональної соціальної політики .....	223
3.3.1. Методичні рекомендації щодо формування соціального паспорта територіальної суспільної системи .....	230
<b>Висновки до розділу III</b> .....	235
<b>Література до розділу III</b> .....	238
<b>РОЗДІЛ IV. Проблеми побудови ефективних моделей регіональної соціальної політики в Україні</b> .....	242
4.1. Концепція ефективізації регіональної соціальної політики .....	245
4.2. Методика розрахунку індексу ефективізації регіональної соціальної політики .....	249
4.3. Регіональний індекс ефективізації регіональної соціальної політики та його інтерпретація в умовах України .....	257
4.4. Факторна обумовленість ефективності регіональної соціальної політики в Україні .....	264
<b>Висновки до розділу IV</b> .....	282
<b>Література до розділу IV</b> .....	285
<b>РОЗДІЛ V. Нові підходи до формування регіональної соціальної політики</b> .....	288
5.1. Темпологічні засади розвитку наукових досліджень регіональної соціальної політики .....	289
5.1.1. Проблема часу в світлі міждисциплінарного наукового дискурсу .....	289
5.1.2. Темпология – суть, поняття та методи дослідження .....	291
5.1.3. Прикладні аспекти темпологічних досліджень регіональної соціальної політики в Україні .....	297
5.2. Стратегічні вектори механізмів формування та реалізації регіональної соціальної політики .....	305
5.3. Основні завдання регіональної соціальної політики в Україні на сучасному етапі .....	322
5.3.1. Регіональна соціальна політика у галузі підвищення рівня життя населення .....	326
5.3.2. Регіональна соціальна політика в сфері зайнятості .....	328
5.3.3. Регіональна соціальна політика в сфері охорони здоров'я .....	329
5.3.4. Регіональна соціальна політика в сфері освіти та культури .....	329
5.3.5. Регіональна соціальна політика і статистика .....	330
5.4. Концепція регіональної соціальної політики .....	331
<b>Висновки до розділу V</b> .....	348
<b>Література до розділу V</b> .....	349
<b>ДОДАТКИ</b> .....	353

## ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- ❖ **ВВП** - валовий внутрішній продукт
- ❖ **ВДВ** - валова додана вартість
- ❖ **ІЛР** - індекс людського розвитку
- ❖ **РЕС** - регіональна економічна спільнота
- ❖ **РСП** - регіональна соціальна політика
- ❖ **РСС** - регіональна соціальна система
- ❖ **СВБ** - соціальна відповідальність бізнесу
- ❖ **ТСС** - територіальна суспільна система
- ❖ **СРІД** - спеціальний режим інвестиційної діяльності
- ❖ **ВЕЗ** - вільна економічна зона
- ❖ **ООН** - Організація Об'єднаних Націй
- ❖ **МОП** - Міжнародна організація праці
- ❖ **МВФ** - Міжнародний валютний Фонд
- ❖ **ЄС** - Європейський Союз
- ❖ **ВРУ** - Верховна Рада України
- ❖ **КМУ** - Кабінет Міністрів України
- ❖ **МФУ** - Міністерство Фінансів України
- ❖ **ЄДРПОУ** - Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України
- ❖ **ПРООН** - програма розвитку ООН
- ❖ **ІОС** - Міжнародна організація зі стандартизації
- ❖ **OECD** - Організація економічного співробітництва та розвитку
- ❖ **LEED** - Програма розвитку регіональної економіки і зайнятості